

LINDORMARS LAND

FRIDA NILSSON

Lärohandledning av Pär Sahlin

Lärohandledning till *Lindormars land*

Av Pär Sahlin

Det här är en lärohandledning till boken *Lindormars land* av författaren Frida Nilsson, utgiven av bokförlaget Natur & Kultur. Illustrationerna i boken är gjorda av Alexander Jansson. I lärohandledningen finns tankar, idéer och förslag på hur du kan arbeta med boken tillsammans med dina elever.

Om boken

Lindormars land handlar om syskonen Sem och Immer, som är fosterbarn hos den elaka tant Tyra. Syskonen längtar bort och när de träffar den talande råttan Sotpäls, som erbjuder dem en bättre tillvaro i Lindormars land hos drottning Indra, tar de chansen och följer med. Men storebror Sem märker snart att allt inte står rätt till. Livet i Lindormars land utvecklar sig snart till en kamp på liv och död.

Högläsning

Lindormars land vänder sig i första hand till barn i åldrarna 6–9 år, men har ett ganska stort sidomfång och fungerar mycket väl att arbeta med på mellanstadiet. Den tydliga berättarrösten och den spännande handlingen gör den väl lämpad för högläsning. Arbetar du med boken på mellanstadiet eller med läsvana elever på lågstadiet kan eleverna läsa delar eller hela boken på egen hand.

Samtala om läsningen

Att låta eleverna samtala om texten före, under och efter läsningen fungerar som ett stöd för att förstå det de läser. Samtalet gör det också möjligt för eleverna att fördjupa sina tankar kring det de har läst och hört.

Samtalen kan röra sig kring frågor om handlingen, karaktärerna och miljöerna men också om språket eller berättartekniska drag. Använd dig gärna av samtalsmodeller som uppmuntrar eleverna att våga prata och delge sina tankar, till exempel EPA-modellen där eleverna först funderar Enskilt, sedan i Par för att därefter diskutera gemensamt med Alla.

Före läsningen

Låt eleverna titta på omslaget till boken. Be dem fundera utifrån följande frågor:

- Vad föreställer omslaget?
- Vilka personer/djur ser du?
- Finns det något på omslaget som gör dig nyfiken? Vad är det?
- Finns det något på omslaget som du undrar över eller inte förstår? Vad är det?
- Vad tror du kommer att hända i boken? Ta hjälp av både omslag och bokens titel.

Under läsningen

Här nedan följer förslag på några uppgifter att göra under läsningen.

Första kapitlet

Läs det första kapitlet i boken högt för eleverna. Samtala utifrån nedanstående frågor.

1. Vem är det som berättar i boken? Vad heter personen och hur gammal är han/hon?
2. Vad får du veta om berättarens familj?
3. Vad får du veta om platsen där berättaren bor?
4. Vilka andra personer nämns i bokens första kapitel? Finns det någon person som du skulle vilja veta mer om? Varför då?
5. Berätta om något hemskt som händer eller som det berättas om i första kapitlet.
6. Ge något/några exempel från kapitlet som visar på syskonkärlek.
7. Ge något/några exempel från kapitlet där vuxna behandlar barn illa.
8. Vad tror du kommer att hända längre fram i boken?

Personer och djur

I boken finns en rad intressanta personer och djur (hit räknas även väsen som lindormar) som ni kan samtala om och arbeta vidare med. Stanna upp under läsningen och red ut vilka de olika personerna/djuren är. Låt eleverna svara på frågor som:

1. Vad heter personen/djuret?
2. Hur lär huvudpersonen känna personen/djuret?
3. Hur ser personen/djuret ut? (utseende, klädsel, sätt att prata, dofter etc.)
4. Hurdan är personen/djuret? (ond, god, rolig, snäll, hjälpsam, tankspridd, hotfull, snål, givmild, modig, feg etc.)
5. Vad tror du kommer att hända med personen/djuret i boken?
6. Vilken betydelse har personen/djuret för huvudpersonen?

Till hjälp för eleverna att komma ihåg och hålla reda på personerna/djuren kan ni med fördel skapa en gemensam karta/affisch över dem och ha uppsatt i klassrummet. Eleverna kan också göra egna presentationer av personerna/djuren där de både ritar och berättar. De kan då använda punkterna 1–6 här ovan som stöd för att skapa sina presentationer.

Håll samtalet om personerna/djuren levande genom hela läsningen. Många av dem förändras under berättelsens gång och ändrar karaktär från exempelvis goda till onda. Låt eleverna göra förutsägelser kring personerna/djuren. Finns det ledtrådar i texten som gör att de förstår att vissa av personerna/djuren inte visar sina rätta jag?

Äventyr och fantasy

Lindormars land tillhör genrelitteraturen och är en bok som har flera fantasy- och sagoinslag. Det finns bland annat en portal (ett hål i marken) mellan barnens realistiska värld och den andra världen. Denna värld är befolkad av förtrollade djur som både talar och för sig som människor. Drottning Indra, lindormen är ett mytiskt väsen som, på ett för fantasygenren typiskt sätt, spelar rollen som den onda antagonisten.

- Visa kartillustrationen (bokens insida) över tunneln som leder till den andra världen. Samtala med eleverna. Varför bestämmer sig barnen för att krypa in i tunneln? Skulle du våga krypa in i tunneln? Varför/varför inte? Har du läst eller hört andra berättelser som har ingångar till andra världar? Vilka berättelser då? På vilket sätt skiljer sig/liknar de ingången till Lindormars land?

Samla på ord och uttryck

Frida Nilsson väjer inte för att använda svåra ord och uttryck. Hon kallar saker för dess rätta namn, till exempel används ord som *rovdrift*, *plogbillar* och *empati*. Nilsson använder en del ålderdomliga ord som *trä*, *blåsbälq*, *dänsprungen* och *åbakigt* och kastar sig gärna med idiomatiska uttryck och talesätt som för många elever kan vara svåra att förstå, till exempel *hals över huvud*. Trots de svåra orden och uttrycken kan eleverna ändå följa med i händelseförloppet. Här nedan följer ändå några förslag på övningar och uppgifter att göra kring ord och uttryck.

- Samla på svåra ord och uttryck som ni stöter på under läsningen. Skriv upp dem på tavlan eller projicera dem på annat sätt. Låt eleverna gissa vad orden betyder. Be dem sedan att slå upp dem i en ordlista. Skriv meningar där orden finns med. Hitta synonymer och/eller antonymer till orden.
- I sitt skrivande använder Nilsson idiomatiska uttryck som ”hals över huvud”, ”ha något i kikarn”, ”hålla sig på sin kant”, ”stå på näsan”. Samla på uttrycken under läsningens gång och be eleverna fundera på vad de betyder. Läs gärna texten där uttrycken står för att eleverna ska få ett sammanhang. Låt eleverna ta reda på vad de betyder och använd uttrycken i nya sammanhang.
- I boken finns gott om ämnesord, så kallade fackuttryck, till exempel termer för djurhållning, yrken och maträtter. *Hitta uttrycken och sök gärna fram bilder* för att lära er mer om det som beskrivs.

Efter läsningen

Efter läsningen passar det att ha ett avslutande boksamtal. Här nedan finns också förslag på andra kreativa övningar att göra i anslutning till boken.

Boksamtal

Samtala utifrån nedanstående frågor.

1. Hur gick det för huvudpersonen i boken? Slutade det lyckligt eller olyckligt?
2. Vad tyckte du var det mest spännande i boken?
3. Vem skulle du vilja vara i berättelsen? Berätta varför?
4. Var det något som du tyckte var konstigt eller inte förstod i berättelsen?
Vad var det?
5. Finns det något du undrar över i berättelsen?
6. Vad tror du författaren vill säga med boken?

Bokspecifika avslutningsfrågor

1. Varför kan inte lindormar förtrolla människor?
2. Vad är det som får Tjodolfs lilla strimma av samvete att vakna till liv?
3. När Sem jagar Indra känner han strimman av rovdjur i sig. Ge exempel från texten.
4. Vad tror du kommer att hända med Sem och Immer efter att berättelsen är slut?

Beskriva med sinnen

Att använda olika sinnen för att beskriva personer och miljöer ger läsaren bilder i huvudet. Här nedan följer en uppgift.

Låt eleverna läsa avsnittet från sidan 110 i *Lindormars land*.

”Det var en strålande vacker dag. Bland vitsipporna hade små röda och gula gullvivor börjat sticka upp. Dagen glittrade ännu i spindlarnas långa trådar och fåglarna sjöng i varje trädkrona. Man blev nästan snurrig av att höja blicken och se den gröna salen, se hur grenarna byggde valv och hur löven byggde tak, se hur solen bröt igenom här och var med sitt guld.”

1. Vad är det Sem ser i textavsnittet?
2. Vad är det Sem hör i textavsnittet?
3. Vad är det Sem känner i textavsnittet?
4. Skriv en egen mening som passar till textavsnittet där Sem känner smak.
5. Skriv en egen mening som passar till textavsnittet där Sem känner doft.
6. Måla en bild av platsen som textavsnittet handlar om.

Fakta om lindormar

Lindormen Indra en central plats i boken där hon tillskrivs magiska förmågor, till exempel att hon kan få djur att tala som människor. I den nordeuropeiska folktron omnämns lindormen som ett mytiskt väsen med både onda och goda egenskaper.

De senaste åren har det utkommit ett flertal böcker för barn som handlar om väsen och folktron. Låna dem på biblioteket och använd som uppslagsböcker för att ta reda på mer om lindormar. Sök även information om lindormar på nätet.

Ge eleverna i uppgift att skriva en faktatext om folktron på lindormar. Be dem att göra en jämförelse mellan folktron och lindormen Indra i boken. Vilka likheter och skillnader kan de hitta?

Skriv en fantasysaga

Lindormars land följer sagans berättarstruktur: Hjälten, ofta ett försvarslöst barn, lämnar sitt hem för att lösa ett problem. När hjälten har löst problemet kan hen återvända hem, alternativt komma till ett nytt hem. *Lindormars land* är också en fantasyberättelse med en realistisk värld och en magisk. Till den magiska världen finns en ingång.

Låt eleverna skriva en fantasysaga som utspelar sig i två världar. Låt dem inspireras av världarna i *Lindormars land*. Eleverna kan förbereda sitt skrivande genom att svara på följande frågor:

1. I din berättelse ska det finnas två världar, en verklig och en som är magisk. Till den magiska världen finns det en port eller öppning. Hur ser den porten/öppningen ut?
2. Kan vem som helst ta sig till den andra världen?
3. På vilket sätt är den andra världen magisk?
4. Vem ska vara hjälte i din berättelse?
5. Vad ska vara problemet i din berättelse?
6. Hur ska hjälten lösa problemet?
7. Vilka olika spännande händelser kommer din hjälte att vara med om?
8. Vilka andra personer/djur/väsen ska vara med i din berättelse?

Uppmuntra eleverna att använda sin fantasi och hitta på egna djur. När eleverna har skrivit klart sina fantasysagor kan de måla bilder till. Redovisa berättelserna både muntligt och skriftligt.